

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Globalizace jako sociálně-ekonomický problém

Autor práce: Matouš Neckář

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Neckář Matouš

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Prezenční
Místo studia: České Budějovice

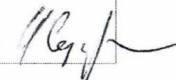
Název bakalářské práce: Globalizace jako sociálně-ekonomický problém

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Globalization as a socio-economic problem

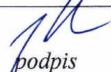

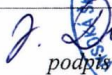
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): červen 2020

Cíl bakalářské práce: Cílem bakalářské práce bude analyzovat globalizaci jako pojem a její dopad na ekonomiku a sociální sféru.

Vedlejším cílem bude analyzovat jednotlivé státy, jejich vlastní problémy s globalizací po ekonomické a sociální stránce.

Student: Matouš Neckář	datum 16. 6. 2021	podpis
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, PhD	25. 4. 2021 datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	20. 6. 2021 datum	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	24. 6. 2021 datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jirí Dušek, Ph.D.	28. 6. 2021 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí(mu) bakalářské práce panu doc. Ing. Jaroslavu Slepeckému,
Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

NECKÁŘ, M. *Globalizace jako sociálně-ekonomický problém*: Bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú. 2021. Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Slepecký, Ph.D.

Klíčová slova: Globalizace, etapy, nadnárodní společnosti, ekonomie, sociologie, důsledky

Práce pojednává o základním vymezení pojmu globalizace, jejímu historickému vývoji v etapách, dále problematice kde jsou zahrnuty pozitiva, negativa globalizace a globální bezpečnostní problémy spojené s terorismem a obchodem zbraní. V práci je obsažena i světová ekonomika a globalizace spojená s regionalizací. Dále budou vymezeny ekonomické a sociální důsledky, kde budou i zahrnuty dvě kapitoly zaměřující se na praktickou část, která se bude věnovat konkrétnímu státu a dopadu globalizace a jejich důsledky.

ABSTRACT

Neckář, M. Globalization as a Socio-Economic Problem. Region České Budějovice: The College of European and Regional Studies, z. ú. 2021. s. Leader of bachelor thesis:

- **Key words:** Globalization, Etaps, multinational company, economy, sociology, consequences

The thesis deals with the basic definition of the concept of globalization, its historical development in stages, as well as issues where the positives, negatives of globalization and global security problems associated with terrorism and arms trade are included. The work also includes the world economy and globalization associated with regionalization. Furthermore, the economic and social consequences will be defined, which will also include two chapters focusing on the practical part, which will focus on the specific state and the impact of globalization and their consequences.

Obsah

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Globalizace.....	11
2.1 Historie globalizace	13
2.2 První etapa globalizace.....	14
2.3 globalizace ovlivněná 1. a 2. světovou válkou	15
2.4 Třetí období - aktuální globalizační proces	16
3 Problematika globalizace	18
3.1 Pozitiva a Negativa.....	20
3.1.1 Pozitiva.....	20
3.1.2 Negativa	21
3.1.3 Globální bezpečnostní problémy.....	23
4 Světová ekonomika a globalizace	25
4.1 Globalizace spojena s Regionalizací	28
5 Ekonomické důsledky globalizace	30
5.1 Dopady globalizace ekonomického rázu ve vyspělých tržních ekonomikách .	31
5.2 Proces globalizace v rozvojových ekonomikách.....	33
5.3 Dopad globalizace na obchod v České republice	35
6 Sociální důsledky globalizace	36
6.1 Časová komprese.....	38
6.2 Vliv globalizace na kulturu	40
6.3 Kulturní pluralita	40
6.4 Vývoj vztahů mezi kulturami	41
6.5 Vztah mezi náboženstvím a globalizací	42
6.6 Globalizace a Politika.....	43

6.7	Globalizace a Dopad na člověka	44
6.8	Ekologické dopady globalizace	46
6.9	Globalizace a její dopad na společnost v ČR	48
7	Diskuse	49
	Závěr	51
	Seznam použitých zdrojů	52
	Seznam zkratk	54
	Seznam tabulek a grafů	55
	Přílohy	56

Úvod

Jako předmět své bakalářské práce jsem si vybral téma Globalizace jako sociálně-ekonomický problém, hlavně z důvodu toho, že pojem globalizace je všude kolem nás. Globalizace ovlivňuje jak události na světě na globální úrovni, tak ale i život každého z nás, proto je důležité, abychom věděli jak pojem popsat a dokázali rozlišit, co je jeho důsledkem a co nikoliv.

Na úvod by bylo dobré si definovat pojem globalizace, i když to není tak lehké jak se zdá, protože v současnosti již globalizace pronikla do každodenního života soudobých obyvatel, přímo ovlivňuje hospodářství, politiku, kulturu a celkově i životní úroveň občanů jednotlivých států. Se zkoumáním projevů a dopadů globalizace se můžeme setkat nejen v ekonomických studiích, ale také v sociologických, politických, právních nebo kulturních vědách. Je možné tvrdit, že podle pohledů jednotlivých vědeckých kategorií se značně liší i charakteristika globalizace. Tato práce se zabývá převážně dopadem globalizace z ekonomického a sociálního pohledu. I v rámci jednotného oboru může, s ohledem na široký obsah této problematiky, existovat několik různých názorů. A tak stejně jako v případě definice kultury a celé řady dalších pojmů je jen na nás, která z definic bude tou pravou, co si zvolíme za svou. Tento fakt vnímám jako velkou výhodu, neboť nám dává volnost a svobodu porozumět globalizaci po svém. Záleží tedy především na našem uvážení, jak výstižně budeme schopni pojem globalizace vyjádřit.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Základním problémem, který bude řešen v této bakalářské práci, je globalizace jako sociálně-ekonomický problém. Jelikož globalizace umožnila veliký a málo kontrolovaný pohyb informací, osob zboží a dalších důležitých faktorů přes hranice jiného státu, musí mít velký dopad na ekonomiku a i sociální sféru státu.

Teoretická část bude představovat základní vymezení pojmů v této problematice. Seznámení se s pojmem globalizace a všemi jejími procesy, dále ekonomickými a sociálními důsledky. Při zpracování tématu budou využita analýza literárních zdrojů a zdrojů nalezených na ověřených internetových stránkách.

Pro začátek mezi primární cíle této práce patří snaha přiblížit pojem globalizace, představit jeho definici a teoretické vymezení, včetně historického vývoje a zásadních příčin a projevů provázejících celý proces, kde budou použity převážně literární zdroje směřující k Václavu Mezřickému a jeho pohledu na globalizaci a poukázat na její význam v současné době.

Úvodní část práce je věnována vysvětlení samotného pojmu a stručnému výčtu oblastí, kterými proces globalizace prostupuje, historie globalizace a její etapy. Dále se věnuji globalizaci v kontextu problematiky kam jsem zahrnul pozitiva a negativa globalizace obecně shrnul globální bezpečnostní problémy a okrajově například terorismus a obchod se zbraněmi, kde byly použity převážně Mezřický, Zoubek a Lehmannová.

Dále se seznámíme se „světovou ekonomikou a globalizací“ a s příbuzných termínů internacionalizace a interdependence, v dalších dvou kapitolách se budu věnovat hlavně ekonomické a sociální sféře, kde se pokusím shrnout časovou kompresi a vymezení pojmů kulturní plurality. Dále se práce věnuje pohledu globalizace související s náboženstvím a politikou.

Ke konci práce je věnována pozornost, dvěma kapitolám a ty jsem označil za také důležité ke vztahu globalizace a sociální sféry, globalizace a její dopad na člověka a globalizace spojená s ekologií. Poslední kapitola pojednává o dopadu globalizace na společnost v ČR.

2 Globalizace

Podle Mezřického můžeme chápat globalizaci, jako proces, který ovlivňuje celou škálu společenských i intimně mezilidských vztahů, je předmětem teoretického uvažování od začátku devadesátých let 20. století. Dost pozdě na to, aby již dnes byla k dispozici nějaká ucelená teorie tohoto všeobjímajícího společenského pohybu, který započal téměř před třiceti lety.

Pan Mezřický, také říká, že Obtížnost uceleného teoretického pohledu plyne z toho, že nemůžeme definovat celistvou síť kritérií, podle nichž by bylo možné hodnotit množinu relací, které tak či onak jako jev globalizace můžeme zahrnout. Jedni ji spojují s otevíráním nových obzorů ekonomického a sociálního rozvoje, s překonáváním kulturních rozdílností a s nimi spojených zaujatostí mezi jednotlivými kulturami, zatímco jiní v ní vidí hrozbu, která rozrušuje tradiční politické, ekonomické a sociální vztahy a dále zvyšuje environmentální problémy.¹

Chtěl bych vyzdvihnout definici z wikipedie, kde globalizace je jako termín používaný k popisu změn ve společnosti a ve světové ekonomice, které jsou důsledkem dramatického vzrůstu mezinárodního obchodu a sblížení kultur.² Tuto velice zjednodušenou definici bych asi označoval jako velmi stručnou a výstižnou. Jasně z ní vyplývá, že globalizace je procesem, který přináší změny, a upozorňuje na důsledky, které vyvolává.

Abychom však pochopili či dokázali porozumět významu globalizace, musíme hledat mnohem dále. Je důležité povšimnout si, že globalizace velmi úzce souvisí s vědeckotechnickými pokroky, které jsou samozřejmě hnacím motorem rozvoje současného světa. Bez jakékoliv nadsázky si můžeme dovolit říci, že se zkracují vzdálenosti na celém světě a používaný pojem „To je dálka“ pomalu neexistuje. Prakticky se vytrácí význam přirozených hranic, neboť díky neuvěřitelnému rozmachu internetu a dalších masových medií získáváme informace z celého světa přímo do míst, ve kterých se právě pohybujeme nebo setrváváme. Dalším významným prvkem charakterizujícím současné lidské počínání je rychlost. Nejenže tedy jsme schopni

¹ MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 152 s.

² <http://cs.wikipedia.org/>

informace snadno získávat, my jsme je schopni i přijímat obrovskou rychlostí. *Místo aby „vzdálenost“ byla objektivní, neosobní, fyzikální „daností“, je vlastně sociálním produktem. Její délka se mění v závislosti na rychlosti, již ji lze překonat.*³

Obecnější pohled definuje a popisuje globalizaci jako „spontánní, neřízený proces stále intenzivnější integrace zemí světa v jediném ekonomickém systému. Toto je zřejmě jediné kritérium, na kterém se shodnou teoretici zabývající se tímto jevem, aniž by se tím vzdávali možnosti do pojmu zahrnout celé sady dalších sociálních, politických, kulturních, sociálně psychologických a dalších vztahů s globalizací souvisejících“⁴.

Nejvýrazněji se globalizace projevuje převážně v oblasti komunikačních a informačních technologií a systému a v ekonomice. Naopak stále značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi přetrvávají v oblasti výuky, výchovných systémů nebo právní legislativy, kde je, také s ohledem na rozdílnost jazyků, obtížnější integrace.

Globalizace je proces, který s sebou nese postupné rozšiřování okruhu veřejných statků na celosvětové úrovni. Zároveň ruku v ruce stále roste s procesem globalizace ještě proces lidské dominance na Zemi. Anthony Giddens vysvětlil základní podstatu doslovně takto: *„globalizace může být definována jako zintenzivnění celosvětových sociálních vztahů, které spojují vzdálené 11 lokality takovým způsobem, že místní události jsou formovány událostmi dějícími se mnoho mil daleko a naopak“*⁵

Otázkou globalizace se detailněji zabývají také nadnárodní organizace, jako například Mezinárodní měnový fond (IMF), který globalizaci definuje jako „proces, díky kterému stále volnější tok myšlenek, osob, zboží, služeb a kapitálu vede k propojování ekonomik a společností“⁶. Z toho můžeme vyvodit, že globalizace je v podstatě rozšiřující se internacionalizace finančních trhů a trhů s komoditami, jinak řečeno se zbožím a službami a tím se zvyšuje jejich mobilita v zahraničním obchodu. Jako důsledek dochází k nárůstu závislosti jednotlivých národních ekonomik na svém

³ BAUMAN Zygmunt. *Globalizace – Důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 2000

⁴ DLOUHÁ, Jana., DLOUHÝ, Jiří., MEZŘICKÝ, Václav. *Globalizace a globální problémy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006.

⁵ GIDDENS, A.: *Důsledky modernity*. 2. vyd., Praha: Sociologické nakladatelství, 2003.

⁶ IMF. Glossary of Selected Financial Terms [online]. Poslední revize 2006 [cit. 2012-11-04]. Dostupný z: <http://www.imf.org/external/np/exr/glossary/showTerm.asp#91>>.

okolí⁷. Tato definice se ale zaměřuje pouze z pohledu ekonomiky a nezohledňuje vliv téměř neomezeného toku informací.

2.1 Historie globalizace

Historický pohled na vývoj a vznik globalizace je velmi nejednotný a určit samotný počátek globalizačního procesu je velmi obtížné jak zmiňuji výše na úvodu práce. Stejně tak se liší i teorie segmentace jednotlivých etap globalizace, a to jak určením již zmíněného prvního období a tedy počátku globalizace, tak v definici celkového počtu etap.

Je zřejmé, že se globalizace jen tak neobjevila z ničeho nic, ale projevovala se z nejširšího hlediska snad od počátku lidské existence. Globalizační tendence z tohoto dlouhodobého hlediska jsou nasměrovány již do počátků neolitické revoluce, protože ji samou můžeme brát jako technologickou revoluci té doby. Přinesla jednak rozvoj zemědělství, tak rozvoj v oblasti socializace, protože s touto dobou je spojeno zakládání zázemí v podobě budoucích městských osídlení.

Samozřejmě nesmíme zapomenout, že v době neolitu dochází k dělbě práce, do této doby také datujeme rozvoj řemesel a počátky vědy. Velmi důležitým mezníkem je také vznik nové „vrstvy“ mezi přírodou a člověkem, a tou je kultura. Důsledkem neolitické revoluce vlastně vznikly všemi známé kultury (např.: sumerská, egyptská, čínská...) Tím začal postupný vývoj lidských kultur. Například i rozrůstání Římské říše je globalizačním procesem, protože její rozpínavost a rychlost závisela nejen na lidské mobilitě, ale vlastně i na komunikaci.

Ve středověku se začíná rozvíjet obchod mezi státy a velkým posunem v tomto odvětví jsou zámořské objevy. Takto vznikl globální koloniální systém. Bezprostřední předpoklady globalizace se začínají formovat právě od počátku evropského novověku, je to období počátku rozvoje moderních věd a technologie.⁸

Za počátek globalizace můžeme s jistou rezervou považovat potvrzení teorie Mikuláše Koperníka, že země je kulatá. Zasluhu na tom mají objevitelské cesty v 15. a 16. století. Evropa se postupně seznamovala s kulturou Číny, Indie, Severní Ameriky,

⁷ OECD: OECD Handbook on Economic Globalisation Indicators, [online]. Poslední revize 2005 [cit. 2012- 11-20]. Dostupný z: http://www.realinstitutoelcano.org/materiales/docs/OCDE_handbook.pdf

⁸ LEHMANNOVÁ, Z. *et al.*: *Aktuální otázky globalizace*. Praha: nakladatelství VŠE, 2003.

Japonska a jiných zemí, ze kterých se do Evropy přiváželo nerostné bohatství, vzácné látky, koření a jiné zboží, za které se v bohatých evropských městech draze platilo. Bohatly zejména přístavy, např. Benátky, ze kterých se zboží distribuovalo do celé Evropy. Nešlo však jen o obchod. Jednotlivé národy se od sebe navzájem učily a přejímaly dovednosti. Architektura, válečnictví, zemědělství, to je jen malý výčet okruhů, které významně ovlivnily, díky střetnutí s jinou kulturou, rozvoj jednotlivých zemí.⁹ Obrovský fenomén, který ovlivnil globalizaci z kulturního hlediska a zachvátil postupně celý svět, je náboženství. Všechna velká náboženství světa poskytují svým vyznavačům určité soubory hodnot, modely chování a s nimi také spojené závazky.

2.2 První etapa globalizace

První etapa je řazena do let 1870 až 1914, kdy je vývoj hospodářství úzce spjat s projevy internacionalizace, jakožto procesu propojování vzdálených území a navazování mezinárodních a obchodních vztahů napříč kontinentů. Samozřejmě na základě technologického vývoje, převážně v průmyslu, dopravě a komunikaci, došlo v předválečném období k výraznému rozmachu mezinárodního obchodu, a s tím spojených finančních a kapitálových toků, včetně pohybu pracovního kapitálu a migrace obyvatelstva.

Technologický vývoj vedl k rozvoji dopravní infrastruktury, jehož výsledkem byl více než jeden milión kilometrů tratí v roce 1911 (z původních 200 000 kilometrů v roce 1870). „*Jenom v letech 1875 – 1905 se délka železniční sítě na světě čtyřnásobila. Transkontinentální železnice protínaly Severní Ameriku, Jižní Ameriku a Sibiř. V mimoevropských státech a koloniích železnice urychlovaly vývoz surovin a prodej hotových výrobků evropského původu.*“¹⁰ Cenným krokem pro podporu legislativy byla také výstavba Panamského průplavu (rok 1914) a Suezského průplavu (rok 1869), která znamenala také rozvoj a zpřístupnění lodní dopravy do Ameriky, Argentiny, Austrálie, Kanady a nově také do oblasti Afriky. Podpurným nástrojem byla také skutečnost, že v té době nebyla žádná omezení pro pohyb kapitálu.¹¹

⁹ Rolný, I., Lacina, L. *Globalizace - etika - ekonomika*. 2. vyd. Věrovany: Jan Piszkiwicz, 2004.

¹⁰ STELLNER, František a kol. *Hospodářské dějiny (16. - 20. století)*. Praha: Oeconomica, 2006.

¹¹ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha: Beck, 2009.

Mezi přední ekonomické a koloniální velmoci patřila Velká Británie a Londýn, který byl považován za světové finanční centrum. V té době začaly vznikat také první velké akciové podniky a tzv. Financial trust.¹² Pro vyspělé, koloniální státy znamenala nově objevená území značnou poptávku po domácí produkci, která podpořila růst mezinárodního obchodu. Jak uvádím, jednalo se převážně o jednostranný obchod, kdy hospodářská centra vyvážela zejména průmyslové výrobky a naopak z kolonií dovážela hlavně zemědělské produkty nebo suroviny. Významným mezníkem, do té doby vzkvétajícího hospodářství a mezinárodního obchodu, byla nejhorší krize 19. století, která proběhla v letech 1873 až 1876 a která, jakožto negativní důsledek globalizace, zasáhla všechny propojené státy.

Právě pro Velkou Británii a ostatní západoevropské státy znamenal přesun zboží, osob a kapitálu posílení jejich ekonomické i politické pozice a centralizaci světového hospodářství, což směřovalo ke vzniku vedoucího lídra na poli světové ekonomiky. Již zmíněné stěhování lidí do nových oblastí převážně do Ameriky, provázal trend růstu populačních přírůstků podpořen právě rozšířením osídleného území a zvýšení schopnosti vyprodukovat více potravin. V roce 1913 měla Evropa cca 468 mil. obyvatel, což znamenalo od poloviny 18. století nárůst o 330 %. Zbytek světa již tak výrazný přírůstek neevidoval, pouze v Americe docházelo také k významnému zvyšování počtu obyvatel díky přistěhovalcům.¹³

2.3 globalizace ovlivněná 1. a 2. světovou válkou

Druhá etapa historického vývoje globalizace byla ovlivněna právě 1. a 2. světovou válkou, zde řadíme také meziválečné období a dobu, kdy se svět a celé hospodářství vzpamatovávalo z dopadů válečných střetů. Typickým znakem je znovuotevírání trhů, dále pak znovuobnovení snahy vytvoření společného vnitřního trhu. Válečné období je z pohledu vývoje globalizace označováno za stopku a kolaps světové ekonomiky a globalizace samotné. Během krátkého časového úseku došlo ke zničení všeho, co státy v rámci mezinárodních vztahů budovaly po dobu dlouhé historie.

¹² OMAN, Charles. The Policy Challenges Of Globalisation and Regionalisation [online]. Poslední revize 1996 [cit. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.oecdilibrary.org/development/the-policy-challenges-of-globalisation-and-regionalisation/>,DOI 10.1787/20771681, ISSN 2077-1681

¹³ OMAN, Charles. The Policy Challenges Of Globalisation and Regionalisation [online]. Poslední revize 1996 [cit. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.oecdilibrary.org/development/the-policy-challenges-of-globalisation-and-regionalisation/>,DOI 10.1787/20771681

Koloniální systém se pomalu rozpadá a vznikají socialistické systémy a jejich soustavy, které svět dále rozdělují. První světová válka znamenala ukončení internacionalizaci a expanzivní politiku evropských zemí. Druhá světová válka, která pak přinesla ve své podstatě úplné zhroucení procesu světové globalizace, přinesla také konec Evropy a jejích států na postu hospodářských velmocí. Obchodní a mezinárodní vztahy byly omezeny, případně mezi znepřátelenými státy zcela uzavřeny, vlády jednotlivých zemí nastavily byrokratizaci a centralizaci svých národních systémů.

Výsledek byl negativní politická tak i hospodářská přeměna vedoucí k nestabilitě světové ekonomiky, v podstatě ukončení volného obchodu, což vedlo také k dalšímu zhoršení již špatné národní ekonomiky jednotlivých zemí, včetně dopadu na nadnárodní systémy, jako je třeba mezinárodní finanční systém. Oslabení válečného území Evropy umožnilo naopak vzestup ekonomiky států a kontinentů, které se válek moc neúčastnily, převážně USA, Japonska, částečně také Číny, Austrálie nebo Kanady, dále neutrálních evropských států, mezi které je možné zařadit Švédsko, Nizozemí a Švýcarsko.

Můžeme tedy říci, že právě horší hospodářská situace všech států Evropy a bídná životní úroveň obyvatelstva vedla spolu s dalšími příčinami a aspekty ke zvolení fašistického režimu v Německu a dovolím si říct, že nepřímé vyvolání druhé světové války. Konec války přinesl třídění politického vlivu v rámci západní Evropy a vznik nových tahounů. Obecně však všechny západoevropské kapitalistické státy a tím i Evropa jako celek, ztratila svou převahu a výhodu nad USA. Ve shrnutí znamenalo válečné období k izolaci států, pozastavení veškerých globalizačních procesů, tendencí a ukončení jejího rozvoje.¹⁴

2.4 Třetí období - aktuální globalizační proces

Jako začátek aktuální globalizační vlny a její současné etapy, která vedla k liberalizaci obchodu a kapitálových toků na mezinárodní úrovni, je otevření národních ekonomik států. Finanční globalizace je spolu s postupujícím technickým a

¹⁴ BERNÁŠEK, Václav a kol. *Globalizační procesy ve světové ekonomice*. Praha: Oeconomica, 2002.

technologickým rozvojem, začleňováním států mimo OECD, vznikem podnikové globalizace a zájmem o přehlédnutou ekologii, klíčovým schůdkem této etapy.¹⁵

Dalším zásadním vývojovým krokem byly změny světového uspořádání a politických konfliktů mezi kapitalistickým a socialistickým zřízením na přelomu 80. a 90. let, v tomto období státy s centrálně plánovanou ekonomikou začaly přecházet ke kapitalistickému a tržnímu hospodářství, které tak nabídly svůj trh pro mezinárodní obchod a připojily se k nadnárodním organizacím, převážně k EU. Příkladem je také Česká republika.

Podle Mezrického tvrzení, nebyvalý růst objemu mezinárodně obchodovaného zboží a služeb, spojený se stálým procesem liberalizace obchodu. Mezi lety 1985 a 1995 objem světového exportu zboží rostl rychleji než roční výstupy při ročním přírůstku 6, resp. 1,5 % v letech 1990–1995. Zároveň obchod získával vzrůstající vliv na ekonomiky velkého počtu zemí.

Stejně významné změny nastaly v geografickém rozmístění zemí a ve struktuře produktů, podílejících se na mezinárodním obchodu. Mezi lety 1985 a 1995 bývalé rozvojové země zvýšily svůj podíl na obchodu z 23 na 29 %, podíl na vzájemném obchodu mezi nimi vzrostl z 31 na 37 % a podíl výrobků na jejich exportech se zvýšil ze 47 na skutečně ohromujících 83 %. Ještě rychlejší byl růst objemu, rychlosti a komplexity finančních a přímých investičních toků a počtu finančních trhů, které opět zahrnuly rozvojové země a vedly k jejich větší integraci do globální ekonomiky. Příliv soukromého kapitálu do rozvojových zemí rostl v průměru o 0,5–1 % jejich HDP v období 1983–1989, o 2–4 % v letech 1994–1996.

Ekonomický růst v některých rozvojových zemích pokračoval rychlostí, která v poválečném období nemá obdoby. Někde se tak dělo díky přímé státní podpoře (Jižní Korea, Tchaj-wan), jinde naopak vlivem zastavení státních subvencí do ekonomiky. Průvodním jevem byly změny ve struktuře výroby a služeb. To platí zejména o odklonu od výroby zboží a poskytování některých služeb v ekonomikách zemí OECD, zatímco

¹⁵ OMAN, Charles. The Policy Challenges Of Globalisation and Regionalisation, [online], [cit.-2012-11-19]. Dostupný z http://www.oecd-ilibrary.org/development/the-policy-challenges-of-globalisation-andregionalisation_151004514681

výroba zboží rostla v rozvojových zemích. V téže souvislosti docházelo k fragmentaci výrobního procesu, který původně probíhal na jediném místě.

Globalizační proces umožnilo několik okolností. Základní impulz představovalo uvolnění vazby národních měn na dolar, k němuž došlo v letech 1971–1973. (Do té doby, na základě Brettonwoodských dohod z roku 1944, existoval systém pevných směnných kurzů nejdůležitějších světových měn, vázaných právě na americký dolar. Důsledkem uvolnění této vazby byl přechod k systému tzv. volně plovoucích kurzů, které existují dosud.) To spolu s ropnou krizí v roce 1973 vedlo k expanzi národních a zejména mezinárodních firem na nové trhy a za novými výrobními možnostmi, zejména v rozvojových zemích s cílem snadněji maximalizovat zisk a akumulovat kapitál. Uvolnění kontroly nad přesuny kapitálu, možnosti využívat především v rozvojových zemích komparativní výhody, zejména nižší náklady na pracovní sílu, vedly k vzniku stále většího počtu nadnárodních společností (dále jen NNS).¹⁶

3 Problematika globalizace

Na úvod k problematice bych citoval pana Mezřického „*Pro ocenění pozitiv a negativ globalizace neexistují žádná objektivizující kritéria. Spíše záleží na výchozím teoretickém postoji, kterým je v zásadě kladný, či naopak skeptický postoj k těmto procesům. Snadno tak dochází k tomu, že co jedna strana pokládá za klady, druhá strana má za zápor – pokaždé z jiného úhlu pohledu na budoucí vývoj a osud světové společnosti. S tímto vědomím je třeba přistupovat k pokusu o výčet hlavních kladů a hlavních záporů globalizace*“.¹⁷

Mnoho teoretiků tvrdí, že problémy světa, nesouvisí ani tak s procesem globalizace, ale spíše s nástupem moderny. Poté v rámci modernity dochází k nebezpečným a problematickým formám globalizace. Když vezmeme v potaz členění podle J.F. Richarda, který globální problémy dělí do tří skupin. I on je jedním

¹⁶ MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003.

¹⁷ MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003

z teoretiků, u kterých můžeme vidět, že přikládají problémy světa spíše modernizaci než přímo globalizaci.

První skupina „globální statky“. Do této skupiny patří globální oteplování, vyčerpávání rybí populace, odlesňování, nedostatek vody, znečišťování moří a ohrožení rozmanitosti moří.

Druhou skupinu označuje jako „záležitost vyžadující globální závazky“. Do této skupiny můžeme zahrnout například světovou chudobu, zachování míry a prevence konfliktů, vzdělání, nebezpečí světových pandemií, digitální nerovnost, předcházení přírodním katastrofám a zmírňování jejich následků.

Poslední, skupina třetí, zahrnuje problémy vyžadující právní regulaci. Tato skupina obsahuje rekonstrukci daňového systému, technologickou regulaci, obchod s drogami, všeobecně obchod, investice a pravidla volné soutěže, ochrana duševního vlastnictví, pravidla elektronického obchodování a na posledním místě jsou zde pracovní podmínky a pravidla migrace.¹⁸

Do světové ekonomiky bych jistě zahrnul i obor nebo nauku, která se globalizací zabývá a nazývá se globalistika.

Globalistika není úplně brána jako vědní disciplína. Odborníci se přetahují o tom, jestli je to vůbec reálné. Globální problémy svou povahou vyžadují přístup mezi obory a spolupráci prakticky všech vědních oborů, protože se jich týká. Globalistika se ukazuje spíše jako přístup, nebo metoda, která by vědění jednotlivých disciplín spíše archivovala.

Mohl bych citovat Janáčka, podle kterého je globalistiku „*možné chápat jako nástroj boje proti vymírání lidstva v důsledku jeho vlastních zločinů.*“¹⁹ Globalistika původně pouze identifikovala a popisovala převážně hlavní rysy globálních problémů, dnes se většina odborníků přiklání k její více aktivní roli.

Tedy globalistika by měla mít nejenom popisný charakter, ale měla by se zaměřit na hledání cest ke zmírňování projevů právě globálních problémů. Opět cituji Janáčka „*Rozvoji globalistiky až do konce 80. let také bránil marxistický názor, že svět*

¹⁸ RISCHARD, J. F. *High noon: twenty global problems, twenty years to solve them.* New York: Basic Books, 2003

¹⁹ JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy a světová ekonomika.* Praha: C.H. Beck, 2003.

*je třídně a politicky rozdělen a že globální spolužití soustav je možné nanejvýš jen v rovině mírové koexistence.*²⁰

3.1 Pozitiva a Negativa

Podle Lehmannové se řadí mezi pozitiva globalizace růst nabídky, kvality zboží a služeb, pokles výrobních i prodejních cen, vznik nových pracovních příležitostí, zvýšení životní úrovně, širší a svobodnější přístup k informacím, rozšiřující se možnosti komunikace. Mezi problémy globalizace řadí např. světovou ekonomiku, která je náchylnější k náhlým kolapsům, rozdíly mezi bohatším Severem a chudším Jihem, které jsou obrovské a mohou se dál prohlubovat. Dále výskyt hladu, nemocí a válek v chudých zemích, růst ekonomické, ekologické a politické migrace, zhoršení životního prostředí.²¹

3.1.1 Pozitiva

V této části se můžeme pokusit o členění toho, co je považováno za pozitivní stránky, které s sebou globalizace přináší. Příkladem kladných stránek může být dostupnost zboží po celém světě, rozvoj obchodu, neomezenost dostupnosti zboží, poklesy cen a rozvoj ekonomiky. Technologie je zajisté podle mého názoru jednou z oblastí, která nám přinesla veliký rozvoj a napomohla nám si tak hodně usnadňovat práci a dostupnost informací. Technologie světa napomohla k mnohem lepší komunikaci v podobě internetu a jiných komunikačních vymožeností. Vznikají organizace, které v krizových situacích napomáhají zemím po celém světě. Globalizace nám umožňuje seznamovat se a učit se od jiných kultur v podstatě každý den z kteréhokoliv kontinentu.

²⁰ JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha: C.H. Beck, 2003.

²¹ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003

- Ekonomický růst původně rozvojových zemí. (např. Tchaj-wan, Malajsie, Hongkong)
- Rychlost a komplexnost přímých investic
- Růst objemu globálně obchodovatelného zboží
- Růst spotřeby
- Větší konkurenceschopnost
- Vznik integračních seskupení (EU, NAFTA, ASEAN, MERCOSUR, APEC)
- Vývoj tzv. translokální kultury
- Zvyšování životní úrovně
- Zrychlení inovací.
- Zlepšování managementu
- Rozšiřování technologií

3.1.2 Negativa

K negativním aspektům globalizace se Mezřický vyjádřil tak, že řadí nekontrolovaný transfer finančního kapitálu, který je několikanásobně vyšší než objem obchodovatelného zboží, což představuje riziko ekonomického zhroucení. Také roste nerovnost v přístupu k celkovému růstu společnosti, v důsledku rozvíjení infrastruktury, lépe zajištěných podmínek právní ochrany vlastnictví, odstranění korupce, politické stability, sociální soudržnosti a podobně, což souvisí se schopnostmi vlád jednotlivých zemí zajistit předpoklady pro vstup zahraničních investorů s kapitálem. Globalizace také oslabuje roli národního státu. Zejména malé a střední státy ztrácejí vliv na chod ekonomiky a jsou stále více odkázány na libovůli nadnárodních společností a na rozhodování mezinárodních a světových organizací.²²

- Nebezpečí rychlého přenosu krizí ve světě.
- Nárůst vlivu nadnárodních firem na úkor národních států.
- Neřízené a těžko předvídatelné přesuny finančního kapitálu
- Odlišný význam národních měn

Společenský růst jednotlivých zemí je nerovnoměrný

²² MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003

- Růst nezaměstnanosti ve vyspělých zemích
- Prohlubuje se propast mezi bohatými a chudými
- Kulturní invaze
- Ekologické globální problémy

Použil bych zde schéma podle pana Zoubka, který popisuje pozitiva a negativa globalizace ve své práci „*Lidská práva, globalizace, bezpečnost*“.²³

Tabulka 1 Pozitiva Negativa

Pozitiva	Negativa
Roste nabídka a kvalita zboží.	Rozdíly mezi chudším Jihem a bohatším Severem jsou největší v historii a stále rostou.
Klesají výrobní i prodejní ceny.	V chudých zemích bují hlad, války a nemoci více než dříve
Vznikají nové pracovní příležitosti.	Roste ekonomická a politická migrace a xenofobie
Zvyšuje se životní úroveň v rámci “konzumního způsobu života“	V zemích Severu se prohlubují rozdíly mezi největšími a průměrnými příjmy (mizí střední třída)
Je daleko širší a svobodnější přístup k informacím (informační demokracie)	Zvyšuje se ekonomický a politický vliv nadnárodních společností (nedostatek legitimacy globálních autorit).
Tlak na globální spravedlnost a univerzalitu lidských práv	Zhoršuje se životní prostředí, rozšiřují se pouště.
	Světová ekonomika je daleko náchylnější k náhlým kolapsům (kasinová ekonomika)

²³ ZOUBEK, V. *Lidská práva, globalizace, bezpečnost*, Aleš Čeněk, Plzeň 2007.

Vladimír Zoubek ve své knize také navrhuje možná řešení negativních dopadů globalizace. To můžeme považovat za velmi zajímavé a použitelné pro budoucí bádání v tom smyslu, jak s těmito problémy zacházet a snažit se je odstranit. Všechny tyto možnosti by mohly být využity na výše uvedené negativní dopady (viz...Tabulka) a jedná se o jejich vysvětlení. První negativní dopad by podle autora mohl být teoreticky řešen takto:

První: Přísně regulovat činnost nadnárodních společností a bránit jejich dalšímu propojování.

Druhá možnost: Omezit spekulativní toky kapitálu.

Třetí: Vybírat daně z kapitálových převodů a peníze rozdělit chudším zemím.

Čtvrtá: Zrušit mezinárodní finanční instituce (MMF a SB) a nahradit je novým uspořádáním v podobě světového finančního parlamentu.

Pátá: Zpřísnit pravidla pro ochranu životního prostředí a ekonomický růst podřídit pravidlům trvalé udržitelnosti.

Šestá možnost a tím poslední, kterou uvádí je: Rozpoutat revoluci za svržení světového kapitálu.²⁴

3.1.3 Globální bezpečnostní problémy

Pod pojmem globalizace už si určitě uvědomíme, že jsme všichni na sobě závislí. Odlehlost dnes ztratila svůj význam. Cokoliv se děje na daném místě může mít globální důsledky. Díky shromážděným zásobám a nástrojům se dosah lidské činnosti rozšířil v prostoru i čase řekl bych do nekonečna. Nezávisle na tom, nakolik mohou být záměry konajících jednotlivců lokálně omezené, pokračovala by bez ohledu na globální aspekty nekontrolovatelně dál, přestože právě ty rozhodují o jejich úspěchu či porážce. To, co děláme (nebo čeho se zdržujeme), může mít vliv na životní podmínky (či smrt) lidí v místech, která nikdy nenavštívíme, a na generace, jež nikdy nepoznáme.²⁵

²⁴ ZOUBEK, V. *Lidská práva, globalizace, bezpečnost*, Aleš Čeněk, Plzeň 2007

²⁵ BAUMAN, Z. *Tekutá modernita*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2002.

Podotkl bych, že podle Gabala hrozby a rizika jsou v současnosti definovány univerzálněji než předtím. Například porušování práva na informace, nechránění lidských práv nebo omezování individuálních svobod. V době studené války se před veřejností mnoho věcí tajilo. Dnes v podstatě všichni mají zájem na masivní univerzální komunikaci svého jednání a s ním spojených hrozeb. Komunikace je významnou součástí lidské činnosti a intenzivním nástrojem aktivity. S tím souvisí úloha médií v tomto procesu. Média jsou v tomto smyslu důležitým nástrojem asymetrických hrozeb, specificky pak hrozby terorismu, která se může dotknout všech, je to hrozba, která se může objevit kdykoliv a kdekoliv na světě a týká se stability globálních systémů. A pro univerzalizaci hrozeb jsou média klíčovým předpokladem.²⁶

Obrana před globálními problémy má v dnešní době silné úskalí, které vyplývá z její preventivní povahy. Obrana se totiž realizuje v čase, kdy se ještě nic nestalo a bezprostředně se ani nic neděje, existuje jen riziko. Taktickou součástí obrany před tímto typem rizika je pak komunikace s veřejností a médii, protože obrana v tomto smyslu je politikou ve veřejném zájmu, v zájmu bezpečnosti lidí, státu, demokracie, hodnot a majetku. Kdo nemá informace, neví, že mu něco hrozí. O riziku ví jen ti, kteří mají informace a dokáží je v reálném čase analyzovat. Proto je zde tak klíčová spolupráce s médii a veřejností, v demokratických podmínkách by totiž obrana měla záviset na veřejné podpoře.²⁷

Terorismus

Terorismus v souvislosti se stále větším rostoucím vlivem náboženství na světovou politiku a veřejný život a rozvojem globalizace a modernizace společnosti, některá tradiční náboženství ovládnána lidmi striktně zásadovými, až fanatiky dostávají do rukou mnoho militantních rysů. Příkladem může být hnutí Talibán, které se pod záminkou oživení islámských tradic a až absurdním výkladem Koránu proslavilo násilím páchaným ve jménu Alláha. Přihlásilo se k džihádu, tedy svaté válce, díky níž by se měl stát islám světovým náboženstvím a jako nástroj si zvolilo terorismus.²⁸

„Terorismus je obecně chápán jako násilná metoda činnosti extremistických hnutí, pro kterou je typické organizované a plánovité destruování a vraždění nebo

²⁶ GABAL, I. *Jaké jsou hlavní globální bezpečnostní problémy*. In: Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu GLOBALIZACE A GLOBÁLNÍ PROBLÉMY 2005- 2007.

²⁷ MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003

²⁸ CHMELÍK, J. *Globalizace a organizovaný zločin* In: Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu GLOBALIZACE A GLOBÁLNÍ PROBLÉMY 2005- 2007.

hrozba těmito postupy k zastrasování a vydírání státních orgánů, obyvatelstva, za účelem dosažení určitých, ať již politických, národnostních či jiných cílů dané teroristické organizace.“²⁹

Obchod se zbraněmi

S tímto negativním globálním jevem souvisí i problém nelegálního obchodu se zbraněmi. V rámci Evropy vývoj kriminality ovlivnil významným způsobem kolaps Sovětského svazu. Tím snad nejvýznamnějším faktorem při eskalaci nezákonných dodávek zbraní od konce studené války byla transformace bývalého sovětského bloku a její vliv na místní výrobce zbraní. Prakticky každá země ve střední a východní Evropě má průmysl výroby zbraní. Po rozpadu Sovětského svazu se tyto společnosti na výrobu zbraní obrátily na exportní trhy. Tytéž síly, které podněcují export z bývalého 22 sovětského bloku, pomáhají živit trh s použitým zbožím, s vyřazenou nebo přebytečnou výstrojí pozemních a vzdušných sil z éry komunismu.

K dalšímu významnému přívalu ručních zbraní z vládních zásob na trh došlo v Iráku po pádu režimu Saddáma Husajna, kdy se po Iráku a pravděpodobně i po sousedních zemích dostalo sedm až osm milionů kusů zbraní. Jsou mezi nimi i složité zbraně jako přenosné protiletectvé systémy, které dokáží sestřelit nízko letící letadlo. Jednu z nejnebezpečnějších a nejstrašidelnějších kriminálních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu představuje nezákonný obchod s jaderným materiálem. Expanzi zločinu tohoto původu do celého světa globalizace umožnila i urychlila.³⁰

4 Světová ekonomika a globalizace

Na úvod bychom mohli citovat Bernáška, který je zastáncem názoru „*Světová ekonomika představuje reálný sociálně-ekonomický systém, jehož základními prvky jsou ekonomiky národních států a vazbami mezi nimi toky zboží, služeb, mobilních faktorů výroby a informací, resp. znalostí vyplývající z dělby práce mezi nimi.*“³¹

²⁹ tamtéž

³⁰ NAÍM, M. *Černá kniha globalizace*. 2. vyd. Vyšehrad Edice :Moderní dějiny, 2008.

³¹ CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika – základní rysy a tendence vývoje*. 2. vyd. Praha : Oeconomica, 2004.

Světová ekonomika je mimo jiné ovlivňována také globálními problémy. Jejich problematičnost tkví v tom, že se dotýkají celé lidské civilizace. Za globální považujeme „základní problémy existence a rozvoje celé lidské civilizace, jež jsou řešitelné pouze celosvětovým úsilím.“³²

Mezi hlavní figurky světové ekonomiky patří národní státy, nadnárodní společnosti, mezinárodní organizace a integrační uskupení, které jsou propojeny vazbami jako například obchodní a kapitálové. Postavení národních ekonomik, které dříve zaujímal nej důležitější postavení ve světové ekonomice, postupně ustupuje vlivu nadnárodních subjektů.

Velice viditelným hráčem ve světové ekonomice jsou také mezinárodní organizace, hlavně vládní povahy jako je například (OSN nebo EU). Světová ekonomika je také výrazně ovlivňována okolním prostředím, kam řadíme politický, kulturní a ekologický systém. Jednotlivé systémy mají vliv na ekonomiku a mohou ji také značně omezovat, obzvlášť politická a bezpečnostní oblast. Je pravidlem, že v období politické stability dochází k rozvoji světové ekonomiky velice rychleji, než během politických krizí, a to především díky důrazu na liberalizaci vztahů mezinárodního ekonomického rázu.

*„Současná světová ekonomika představuje složitý, vnitřně rozporuplný a heterogenní komplex národních ekonomik, který se skládá z celé řady segmentů. Ty jsou propojeny složitou sítí mezinárodních ekonomických vztahů založených zejména na mezinárodním pohybu zboží, služeb, kapitálu, pracovních sil a informací.“*³³

Světová ekonomika se vytvářela v celkem dlouhém období od 16. století. Mezi nej důležitější hospodářské procesy, které se podílely na vzniku světové ekonomiky, patří rozvoj mezinárodní dělby práce a vznik světového trhu na konci 19. století. V tomto období hrály důležitou roli národní ekonomiky. Trhy těchto států se postupně sjednocovaly a společenská dělba práce, která byla rozvinuta většinou na národní úrovni, se proměnila na mezinárodní a poté na světovou.

Během vývoje světové ekonomiky se utvářeli procesy, které byly svým způsobem předchůdci globalizace. Mezi procesy zařadíme:

³² CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2009.

³³ MAŠLEJ, Miroslav. *Globalizace a bezpečnost na přelomu tisíciletí*

- internacionalizace
- interdependence
- regionalismus
- integrace

Vezmeme si například internacionalizace (zmezinárodnění) během té podle Kunešové dojde k „*navazování a prohlubování ekonomických vztahů mezi subjekty různých zemí a mezi zeměmi navzájem na základě postupného odbourávání různých bariér a přeměna některých původně národních jevů na jevy mezinárodní.*“³⁴ Tento proces je poháněn vědeckým a technickým pokrokem. Další z procesů je interdependence, kterou můžeme chápat jako existenci „*vzájemné závislosti jednotlivých ekonomických subjektů.*“³⁵ Tento jev se ukazuje jako důsledek mezinárodní dělby práce ve 2. polovině 19. století.

K tomuto tématu bych určitě vnukl myšlenku, která nám přiblíží něco málo o Vědecko-technickém pokroku, který je v práci mnohokrát zmíněn a urychluje ekonomickou integraci a prohlubuje interdependenci také tím, že usnadňuje propojování mezi jednotlivými národními trhy. Tím dochází k zjednodušení obchodování mezi jednotlivými trhy, případně ke zvyšování možnosti vyhledávat ziskové příležitosti po celém světě. Můžeme tedy mluvit o takzvaném „*prostorovém a časovém zmenšování světa*“.³⁶ To je v současné době uskutečňováno enormním růstem infrastrukturní vybavenosti přepravy zboží a informací, dále pak zlepšením logistických postupů a dokumentačního a právního zázemí. K největšímu rozvoji dochází v posledních letech v oblasti telekomunikačních technologií, díky čemuž se vzdálenost jednotlivých subjektů zkrátila opravdu jen na technologické minimum.³⁷

Globalizace světové ekonomiky znamená především zvýšení efektivity využití světových zdrojů. Ale jak se říká „*S jídlem roste chuť*“ a s globalizací je to podle mého názoru stejně tak, proto globalizace sebou nese i různé negativní dopady, například

³⁴ CIHELKOVÁ, Eva. *Procesy regionalizace ve světové ekonomice a jejich důsledky pro vývoj ekonomiky ČR: výzkumná zpráva*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000.

³⁵ tamtéž

³⁶ Jeníček V. *Globalizace světového hospodářství*. Praha: C. H. Beck, 2002

³⁷ tamtéž

nerovnoměrné rozdělování výnosů, které může v důsledku vést až k narušení stability celého světového hospodářství.

K proměnám světové ekonomiky, bych chtěl podotknout, že přispívá i proces globalizace. Globalizace světové ekonomiky znamená především zvýšení efektivity využití světových zdrojů. Ale takovéto zefektivnění s sebou nese i různé negativní dopady, například nerovnoměrné rozdělování výnosů, které může v konečném důsledku vést až k narušení stability celého světového hospodářství.

Další odrážkou ve světové ekonomice a globalizaci hrají v této kapitole, hodně se opakující nadnárodní společnosti. Významnými nositeli globalizace, nadnárodní společnosti, nebo můžeme jinak říci transnacionální, mohou být výrobní, obchodní nebo poskytující služby. Za jejich vznikem stojí změny na globálních trzích, které umožnily přeměnu národních či mezinárodních společností na vyšší úroveň, kde se tyto společnosti staly nezávislými na zájmech zemí, ze kterých původně vzešly. Tedy jde o společnosti, které nejsou závislé na geografických hranicích států. První nadnárodní společnosti začaly vznikat již v 19. století, kdy se zapojily do dobývání nerostného bohatství v koloniích.

Jejich nárůst odstartovalo „*uvolnění kontroly nad přesuny kapitálu, možnosti využívat především v rozvojových zemích komparativní výhody, zejména nižší náklady na pracovní sílu.*“

Jednou z výhod nadnárodních společností je jejich dynamika a flexibilita. Tyto společnosti jsou schopny přesunout celé skupiny faktorů výroby tam, kde je to právě výhodnější, na rozdíl od národních či malých firem.

Proti působení nadnárodních společností se staví odpůrci. Ti namítají především narušením vládních úloh a vládní měnové a rozpočtové politiky, státní suverenity. Také zisky z výroby nemusí být investovány tam, kde vznikly, ale mohly by být převedeny do hlavní mateřské firmy.

4.1 Globalizace spojena s Regionalizací

Souběžně s procesem globalizace působí i proces do určité míry opačný, a to proces fragmentace. Globalizace, která vede k univerzalizaci světové ekonomiky je provázána rozkladem ekonomiky na menší hospodářské celky.

„Územním projevem fragmentace světové ekonomiky je proces, který je označován jako regionalismus.“³⁸

Jeho následkem je vznik multiregionální struktury světové ekonomiky. Z počátku byl regionalismus vnímán jako obrana proti postupující globalizaci. Postupem času se ale ukázalo, že naopak globalizaci podporuje, hlavně tím, že posiluje konkurenceschopnosti regionů a zvětšuje trhy. Regionalizace se začala projevovat hlavně po druhé světové válce, ve formě regionální integrace. Politické sblížení bylo postupně doplněno ekonomickým propojením do regionů volného obchodu.

Regiony vznikaly uzavíráním mezinárodních smluv. Tato regionální integrace se stala silou vývoje světové ekonomiky a z Evropy se postupně rozšiřovala do Ameriky, Asie a Afriky. Ukázalo se, že větší regionální uskupení, například v Americe a Evropě, mají do určité míry pozitivní vliv na obyvatele členských zemí, a tím dochází ke zvyšování jejich životního standardu, nebo přinejmenším není dokázáno, že by tato integrace snižovala životní standard. Tento vliv je i patrný v nečlenských zemích, které jsou jí nepřímě ovlivňovány.

Podstatou regionalizace je taková státní politika, která vede ke snižování bariér mezi členskými státy. Je zaměřená hlavně na odstraňování překážek pro volný, svobodnější pohyb zboží, kapitálu, služeb a pracovních sil. Podle jednoho tvrzení je regionalizace proces, který se zaměřuje na snižování obchodních bariér mezi zeměmi bez ohledu na to, jestli spolu sousední nebo ne.

Důležitý faktor je proces integrace, „která z globálního hlediska sice vede k propojování a k růstu soudržnosti jednotlivých částí světové ekonomiky, z regionálního hlediska však přispívá k vytváření těsnějších vazeb mezi několika národními státy.“³⁹

Základní formou ekonomické integrace je volný obchod, který je současně i hlavní důvodem.

Vztah globalizace a regionalizmu můžeme vnímat jak pozitivně, tak i negativně. Záleží na motivech, které ústí ke vzniku těchto integračních uskupení. Pokud se regionální integrační strategie, realizuje ruku v ruce s globalizačními tendencemi,

³⁸ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika – regiony a integrace*. Praha : Grada Publishing, 2002.

³⁹ CIHELKOVÁ, Eva. *Procesy regionalizace ve světové ekonomice a jejich důsledky pro vývoj ekonomiky ČR: výzkumná zpráva*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000.

můžeme říci, že globalizace a regionalizace jsou si vzájemně nápomocné. Regionalismus může podporovat síly napomáhající globalizaci v regionu.

„Na národní úrovni může regionalizace podněcovat legislativní reformy a napomáhat tak otevření ekonomiky globalizaci.“⁴⁰

„Právě v rámci regionu může pak integrace přecházet k vyšším systémovým stupňům (např. společnému trhu s perspektivou vybudování měnové a hospodářské unie), zatímco v globálním rámci je podobný posun i v dlouhodobé perspektivě nereálný.“⁴¹

Jako negativní je regionalismus viděn, když podporuje odklon od obchodu. V případě, že v integračních procesech převažuje protekce a diskriminační opatření, dochází ke snížení rozvoje globalizace. Existují jisté obavy, že vyvíjející regionalismus může ohrozit liberalizaci, protože by mohl ústit ve vytvoření samostatných skupin, uzavřených a navzájem si konkurujících ekonomických celků, které mezi sebou mohou svádět obchodní války.

5 Ekonomické důsledky globalizace

Důsledky ekonomické globalizace se samozřejmě odrážejí ve světové chudobě. Podle Jeníčka můžeme rozdělit chudobu na absolutní a relativní. Relativní chudobu můžeme definovat ve vztahu k referenčním skupinám. Jednotlivec může mít více než dostatečný důchod k zachování života, pokud však disponuje velmi nízkým důchodem ve srovnání se zbývající částí společnosti, bude zařazen mezi chudé. Jak společnost bohatne, úroveň důchodu definující chudobu se zvyšuje. Relativní chudoba znamená, že jedinec nedokáže uspokojit své základní potřeby z příjmu, který má, což může mít za následek podvýživu, negramotnost, celou řadu nemocí. V absolutní chudobě žijí lidé je jich asi čtyři miliardy a je známo, že chudoba je ve světě rozmístěna nerovnoměrně.⁴²

⁴⁰ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika – regiony a integrace*. Praha : Grada Publishing, 2002.

⁴¹ CIHELKOVÁ, Eva. *Procesy regionalizace a jejich důsledky pro vývoj ekonomiky ČR*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2000.

⁴² JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha: C.H.Beck, 2003

„Globální ekonomika vzniká a zvyrazňuje se jako jisté pokračování vývoje donedávna nazývaného internacionalizací světového hospodářství, dnes zcela novým fenoménem v jiné kvalitě a intenzitě, tj. globalizací.“⁴³

Propojenost světových ekonomik je značně vysoká a může být celkem pozitivní pro jednotlivé státy. Můžeme říct, že důvodem této propojenosti je především růst mezinárodního obchodu a rozvoj informačních technologií. V této části se zaměříme na mezinárodní obchod se zbožím a službami a nadnárodní společnosti, protože globalizace měla silný vliv na rozvoj mezinárodního obchodu a mezinárodní obchod souvisí s nadnárodními společnostmi.

Tabulka 2 Podíl na celkové chudobě

Region	Podíl na celkové absolutní chudobě
Severní Afrika a střední východ	0,5
střední Asie a Evropa	2,0
Latinská Amerika a karibská oblast	6,5
Východní Asie a Pacifik	23,2
Subsaharská Afrika	24,3
Jižní Asie	43,5

Zdroj: Jeníček, s. 53, 2010

Ve výše uvedené tabulce je zjevně vidět podíl na celkové absolutní chudobě v určitých regionech světa. Z tabulky můžeme vysoudit, že největší absolutní chudobou trpí Jižní Asie. Po ní následuje subsaharská Afrika, východní Asie a Pacifik. Nejlépe se podle informací uvedených v tabulce umístil střední východ a severní Afrika.

5.1 Dopady globalizace ekonomického rázu ve vyspělých tržních ekonomikách

Stále postupující proces globalizace je hnací silou rozvoje těchto ekonomik a především díky dynamickému vývoji vědeckotechnického pokroku vede k rychlé

⁴³ JENÍČEK, Vladimír. Globalizace. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000.

modernizaci a zintenzivňuje vztahy mezi jednotlivými státy, ať už třeba v rámci různých forem mezinárodní spolupráce. Zejména díky rozvoji a následnému využívání informačních technologií je velmi usnadněna komunikace i průběh mnohých obchodních styků, ale na druhé straně dochází ke zvětšování náskoku rozvinutých tržních ekonomik v používání vyspělých technologií před rozvojovými zeměmi.

Zatímco v rozvinutých tržních ekonomikách se stává stále běžnější součástí obchodování využívání e-commerce, rozvojové země často ani nejsou pokryty internetovou sítí a v této sféře tedy velmi zaostávají. Obecně můžeme říci, že rozvoj IT přispívá k rozvoji oblastí na celém světě. Jak jsem již řekl, pro význam mezinárodního obchodu je postavení rozvojových tržních ekonomik naprosto klíčovým, přestože objem celosvětových dovozů a vývozů v rámci vyspělé tržní ekonomiky klesá. Moderní technologie napomáhají mnohým firmám uskutečnit jejich podnikatelské záměry.

Příkladem může být sourcing, díky kterému firma intenzivně spolupracuje s domácími, ale i se zahraničními dodavateli a získává od nich jak suroviny, tak i jiné potřebné věci pro svoji výrobní činnost. K využití sourcingu přitahuje firmy celá řada skutečností, zejména snaha o snížení nákladů, zvýšení konkurenceschopnosti jejich výrobků nebo třeba vstup na zahraniční trh.

Velmi významným prvkem, možná dokonce i nositelem globalizačních projevů, se stal relativně nový subjekt na mezinárodním trhu a je to nadnárodní společnost, též označována termínem transnacionální korporace. Nadnárodní společnosti jsou důležitou figurkou na poli mezinárodního obchodu, neboť se zpravidla jedná o velmi silné ekonomické instituce. Co se týče jejich vývoje, jako významný mezník je považována druhá světová válka ke které, se můžeme podívat výše v práci, ačkoliv o prvních nadnárodních společnostech můžeme hovořit už kolem roku 1600 (Východoindická obchodní společnost). Po skončení druhé světové války došlo k výraznému rozmachu zejména japonských a evropských společností. Obrovské sumy peněz byly investovány do oblastí průmyslu a docházelo k vysokému stupni kapitálové koncentrace. V sedmdesátých letech minulého století bylo ve světě přes 7 000 nadnárodních společností a na přelomu tisíciletí jejich počet dosahoval více než 38 000.⁴⁴

Mezi největší nadnárodní společnosti současnosti podle jejich tržní hodnoty řadíme (viz tabulka níže). Každá ze společností zastupuje rozdílnou obchodní strategii,

⁴⁴ <http://www.globalpolicy.org/soecon/tncs/historytncs.htm>

koncentruje se na odlišné produkty a svoji činnost realizuje v mnoha teritoriích. Přes mnohé odlišnosti nalezneme jistě řadu shodných rysů charakterizujících jejich činnost a není pochyb o tom, že v dnešní době jsou nejvýraznějším symbolem globalizovaného světa.

Tabulka 3 Nadnárodní korporace podle obrátu

Korporace	Obrat- v mil. USD	Zisk- v mil. USD
Wall-Mart Stores	378,799	12,731
State Grid	372,824	40,610
China National Petroleum	355,782	-690
Royal Dutch Shell	291,438	12,977
Toyota	230,201	22,150
Volkswagen	260,025	13,107
BP	244,582	3,389

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nadnárodní_korporace

5.2 Proces globalizace v rozvojových ekonomikách

Mezi rozvojové země počítáme v současnosti většinu států světa, avšak úroveň vyspělosti se v jednotlivých státech dramaticky liší.

Skupiny rozvojových zemí dále vyčleňujeme státy, které jsou označovány jako nejméně rozvinuté. Do této skupiny dnes patří 50 zemí s největším zastoupením v africkém

kontinentu. Příčiny zaostalosti rozvojových zemí můžeme vidět v jejich vývoji, který předcházel dnešní situaci a významně ji ovlivnil. Rozvojové státy většinou prošly obdobím kolonizace, kdy byly většinou závislé na mocnosti, ke které patřily. Historie nabízí momenty, kdy země jako Čína či Indie hrály významnou roli a byly na vyšší úrovni než tehdy zaostalá Evropa. Čína v tu dobu byla největším producentem nejkvalitnějšího porcelánu a hedvábí.

Jestliže v současné době jsou nadnárodní společnosti hlavním motorem globalizace, je logické, že se budou jejich aktivity dotýkat i rozvojových zemí. Řada lidu-migrujících korporací, které nejsou povinny vzdát se svých zvyků a identit expandují do rozvojových zemí a zakládají vlastní pobočky i v málo rozvinutých oblastech světa. Faktorů, které vedou národní společnosti k expanzi na trhy rozvojových zemí, je jistě celá řada. Jedním z nich může být i levná pracovní síla, snadný přístup na domácí trh, v podstatě nulová konkurence ze strany místního trhu, nízké náklady na administrativu a mnohé další.

Atributů, ve kterých je dnes patrný odstup rozvojových zemí za rozvinutou tržní ekonomikou, je celá řada, zejména co se týče rozvoje informačních a komunikačních technologií v rozvojových zemích. Nejčastějšími kritérii jsou například možnosti přístupu na internet a jeho následného využití nebo počet mobilních telefonů.

Právě používání mobilních telefonů v rozvojových zemích je jedinou z forem informačních a komunikačních technologií, která v počtu uživatelů přesáhla rozvinutou tržní ekonomiku.

5.3 Dopad globalizace na obchod v České republice

V Tuto praktické kapitole si shrneme dopad globalizace na obchod v České republice, která je docela novou zemí ve světovém hospodářství, neboť jako samostatný stát vznikla až 1.1.1993, kdy rozpadem Československé federativní republiky došlo ke vzniku dvou suverénních států České republiky a Slovenska. Vzhledem k dynamickému sledu událostí 20. století, který provázal celosvětový hospodářský vývoj, se velmi měnilo postavení České republiky a především její orientace ve světové ekonomice.

Jako součást socialistického světa byla úloha Československa ve světovém hospodářství výrazně ovlivněna zájmy SSSR. Na počátku druhé poloviny dvacátého století bylo Československo jednou z nejvíce průmyslově vyspělých zemí v Evropě. Neustálá hrozba válečného konfliktu však podporovala rozvoj těžkých oborů průmyslu a zbrojní výroby.

Další významnou položkou pro další zpracování se stala ocel a mnohé investice tudíž směřovaly do hutního a důlního průmyslu. Československo se vydalo na cestu rozpínajícího se rozvoje, což sice přispívalo k dynamickému růstu výroby vzhledem k dostatku zdrojů, ale na druhou stranu byla produkce vysoce neefektivní. Rozvoj těžkého průmyslu probíhal na úkor zemědělství a oborů lehkého průmyslu, což vedlo mimo jiné i ke zhoršující se životní úrovni v celé zemi.

Pojďme se podívat trochu blíže k našemu století, jak již bylo zmíněno, globalizace ovlivňuje veškeré okolí a činnosti. Přímý dopad má také na způsob prodeje a vývoj obchodů a obchodních center. Kromě změny plateb a trendu přechodu k elektronickým transakcím, využití internetových nákupů, jež ovlivňují také oblast prodeje potravinářského a spotřebního zboží, je asi nejmarkantnější přechod na velké formáty prodejen, kdy jsou drobní obchodníci vytlačováni a vzniká stále více obchodních center, hypermarketů, supermarketů a obchodních sítí převážně v nadnárodním formátu. Jejich konkurenční výhodou je skutečnost, že zákazník nalezne veškerý sortiment na jednom místě nebo se setká se širokou nabídkou. Obchodní centrum dále nabízí kromě prodáváných produktů také mnoho podpůrných služeb a v neposlední řadě nižší ceny s ohledem na lepší vyjednávací pozici vůči dodavatelům a odběry ve velkém množství. Často se jedná o nadnárodní uskupení ve formě „Franchisingu“, nebo organizace, které využívá společné dodavatele a zboží stejné značky. Vývoj maloobchodních prodejen a rozvoj obchodních řetězců na mezinárodní

úrovni je možné považovat za jeden z viditelných a přímých dopadů globalizace na život běžného občana všech vyspělých zemí. Možnosti a formy působení firem, které mají přímou vazbu či dopady na oblast obchodu v procesu globalizace jsou zakotveny v mnoha právních předpisech. Základním záměrem těchto předpisů je zejména „regulace“ pozitivních dopadů globalizace tak, aby tyto dopady byly transparentní, zajišťovaly rovné příležitosti pro účastněné subjekty a zároveň měly nediskriminační charakter. Proti tomu je snaha jakékoliv negativní dopady legislativou potlačovat. Právní předpisy je možno rozdělit následně do několika kategorií

Dle působnosti:

- mezinárodní
- evropské
- České národní

Dle oblasti dopadů:

rozvoj obchodu a hospodářské soutěže

oblast veřejných podpor

podpora podnikání, investiční pobídky

6 Sociální důsledky globalizace

"Ve svých důsledcích globalizace daleko přesahuje záležitosti ryze ekonomické a zahrnuje stále více společenských oblastí. Je spojována s přenosem a výměnou vědy, kultury, politických myšlenek, zvyků a obyčejů".⁴⁵

Tím nabyl proces globalizace i kvalitativně nových dimenzí. Co charakterizuje aktuální diskusi o výzvách globalizace, je patrně tato nová kvalita.

⁴⁵ STIEGER, Štěpán. *Globalizace a její důsledky*. Čerpáno z http://ekonom.ihned.cz/c4-10143510-21736370-40F000_d-globalizace-a-jeji-dusledky

Velkou skupinu dopadů globalizace utváří její sociální atributy, které jsou ovlivněny, dalo by se říct přímo globalizací ekonomickou. Sociální důsledky globalizačních procesů mají mnoho možných podob. Může se jednat například o nerovnosti příjmů, bohatství, kulturní, mocenské nerovnosti, mezi pohlavími či nerovnosti v sociálních možnostech a potřebách, jako je přístup ke vzdělání nebo ke zdravotnictví. Jeden z dopadů globalizace vlastně je, že přináší větší mobilitu kapitálu, služeb nebo informací a osob. Výsledkem této větší mobility je možnost utéci nebo se přestěhovat v případě nespokojenosti v dané lokalitě.

„Každý, kdo může z lokality utéci, může utéci od důsledků. To je nejdůležitější z výdobytků vítězné války s prostorem.“⁴⁶

Ovšem předpoklad k takovému útěku je mít určité možnosti a hlavně kapitál. Chování jedince či společnosti, kteří mají možnost užívat a využívat tuto globální mobilitu, je často dalo by se říct ochráněny od odpovědnosti za důsledky chování. To se zrcadlí do života lidí, kteří jsou závislí na určité lokalitě, protože se musí vypořádávat s následky či dopady rozhodnutí, která nejsou závislá na jejich vůli. Tato rozhodnutí, která jsou udělána na globální úrovni, podporují odcizení a nerovnosti mezi „elitami“ a masou obyvatelstva planety, která je závislá na své lokalitě.

„Zeslabuje se sociální soudržnost, solidarita je znesnadňována a podle některých analýz je v nové hierarchii nerovnosti globální elita osvobozena od odpovědnosti za dopady svých aktivit, je osvobozena od závazků k určitému lidskému společenství, bohatí bohatnou a chudí chudnou, bohatí již nepotřebují chudé.“⁴⁷

Globalizaci nelze vnímat pouze z ekonomického pohledu, protože její důsledky se promítají do všech sfér našeho života a je spojena s vývojem sociálních, ekonomických i politických nerovností.

Podle Baumana přinesla globalizace jakési nové rozdělení společnosti, na malé množství bohatých a na straně druhé stojí většina spíše chudých. Podle Baumanových slov je také omezení místem v globalizovaném světě znakem sociální degradace a

⁴⁶ BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace: důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999.

⁴⁷ BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace: důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999.

deprivace. Dochází k tomu, že tyto nejchudší oblasti, rozvojové země, jsou ovlivňovány globalizací v mnoha směrech a jedním z nich je i sociální exkluze. K sociálnímu vyloučení v rámci globalizace nemusí docházet pouze u rozvojových států, ale týká se i vyspělých zemí. Různé odlišnosti jednotlivců nebo i skupin podle zdravotního stavu, vzdělání, příjmu a bohatství, nebo politická orientace. Tyto aspekty mohou ve svém důsledku vést ke špatnému začlenění do společnosti, což může vést až k vyloučení ze sociálních vztahů. Globalizace neumožňuje stejný přístup k celkovému společenskému růstu. Lepší předpoklady mají jedinci, jejichž vlády připraví dostatečně zajímavé podmínky pro přísun zahraničního kapitálu.⁴⁸

6.1 Časová komprese

Zajímavým pojem, který se objevuje současně s globalizací, je časoprostorová komprese. Jedná se o termín, který obnáší pochody, ke kterým dochází v důsledku informační a technologické revoluce. V oblasti ekonomie roste důležitost nadnárodních společností a mezinárodních organizací, roste počet regionálních integračních uskupení, finanční trhy se stále více propojují.

Příklad časoprostorové komprese si můžeme ukázat na příkladu rozvoje rychlosti cestování. Na začátku 20. století se pohybovala rychlost lokomotiv téměř přes 100 km/hod, tak v 16. století byla průměrná rychlost dostavníku 16 km/hod,

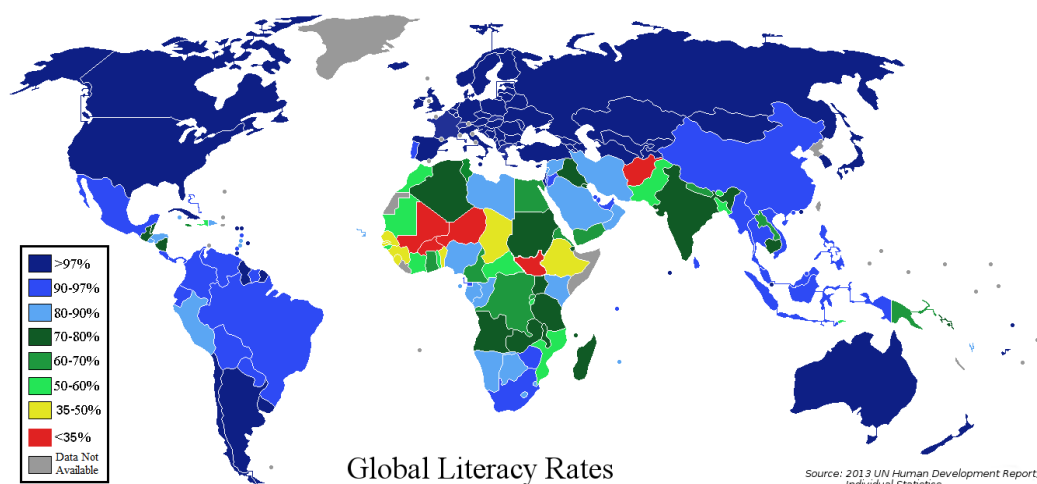
Jako důsledek časoprostorové komprese můžeme považovat i nové dělení obyvatelstva. Ti, kteří mají přístup ke komunikačním a informačním technologiím jsou zvýhodněny před těmi skupinami obyvatelstva, kteří k nim přístup nemají, například starší generace, lidé bez vzdělání nebo lidé žijící pod hranicí chudoby.

Pod vlivem globalizačních procesů se přetváří hierarchie světových metropolí. Můžeme společně shledávat, že téměř všechna místa na zemi jsou globalizací ovlivněna, ale je vlastně jenom pár míst, kde se rozhoduje, jaký charakter budou mít globalizační procesy. Jednáme o největších metropolích světa jako je například Londýn,

⁴⁸ BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace: důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999.

New York nebo Tokio, ze kterých se stala města globální. Tato místa jsou v hierarchii měst na předních příčkách, ve spodní části, se nacházejí další města, kde se také koncentruje velké množství funkcí, faktorů a aktivit, jenž se podílí na vytváření globalizace, vezmeme si například Frankfurt a Paříž. Do této hierarchie patří samozřejmě i další, z pohledu rozhodování o formování globalizace, města s menší atraktivitou.

Projev kteréhokoliv sociálního důsledku globalizačních procesů můžeme najít po celém světě. Jednáme o rozdílné postavení na úrovni jednotlivců nebo celých států. Negativní důsledky se přitom nejvíce projevují většinou u těch nejméně rozvinutých států, žen nebo ohrožených skupin obyvatelstva. Na obrázku uvedeném níže jsou světlou barvou znázorněna země s nejnižší úrovní gramotnosti, které obsahují oblasti nejméně rozvinutých států v Africe a Asii, to jen dokazuje, že tyto státy se i vlivem globalizace ocitají v nelehké situaci. Nejsou dost zajímavé z pohledu zahraničních investorů, protože jejich obyvatelé nemají dostatečné vzdělání, tím pádem se jim nedostane pomoci například v podobě zahraničních investic, které by mohly pozitivně ovlivnit i sociální situaci ve státě.

Obrázek 1 Gramotnost ve světě

Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Gramotnost>

6.2 Vliv globalizace na kulturu

Globalizaci jsme zatím posuzovali z hlediska ekonomického, podle vlivu na životní prostředí a můžeme ji také posuzovat podle vlivu na lidskou kulturu. Současný svět, který je pod vlivem globalizace, je tvořen různými kulturami. Můžeme mluvit o kulturní pluralitě. Tyto kultury se vzájemně propojují a tím se vytváří globální civilizace.

„Každá z těchto kultur má jedinečný charakter, který se utvářel v průběhu historického vývoje, na základě jedinečné historické zkušenosti, kterou příslušná společnost prošla.“⁴⁹

V další kapitole si vymezíme pojem kulturní pluralita, zaměříme se na vývoj vztahů mezi kulturami a uvedeme si vybrané kultury současného světa, které se pokusíme stručně charakterizovat.

6.3 Kulturní pluralita

Podle paní Lehmannové kulturní pluralitu dělíme:

1. kulturní rozmanitost světa
2. fakt, že tyto rozmanité kulturní celky vytvářejí složité kulturní struktury

Tyto dva body, které jsme uvedly, ovlivňují mezinárodní vztahy a globalizace tento vliv zesiluje.⁴⁹

Kulturní pluralita se studuje z hlediska horizontálního a vertikálního. Hledisko horizontální zkoumá odlišnosti a vztahy kulturních celků stejného řádu například národních kultur. Vertikální hledisko se zabývá vazbami mezi kulturními celky rozdílného řádu např. vazby mezi národními kulturami a specifickými a odlišnými etnickými skupinami, které v jejich rámci žijí nebo do nich nově přicházejí v rámci migračních vln.

⁴⁹ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003.

Pluralita ovlivňuje mezinárodní vztahy a vytváří tak konflikty. Jako příklad si můžeme uvést teroristický útok 11.zář v USA. Tento konflikt můžeme označit kulturním konfliktem.⁵⁰

Rád bych k tomuto podal citát od Lehmannové. „*Odlíšnost jednotlivých kultur, jejich jedinečnost a neopakovatelnost zakládá skutečnost kulturně pluralitního světa. Kulturní pluralita je zákonitým rysem lidské skutečnosti, předpokladem jeho optimálního rozvoje, ale i faktorem, který může být zdrojem konfliktů.*“⁵¹

6.4 Vývoj vztahů mezi kulturami

Vztahy mezi kulturami se v průběhu času mění a vyvíjí. Kulturní pluralita má v každém historickém období jinou podobu. V současnosti se kulturní pluralita vyvíjí směrem ke stále složitější struktuře.⁵²

Z úsudku paní Lehmannové rozděluje vývoj kultur do několika fází. Během první fáze prochází vývoj etapou přírodních kultur, kdy se lidé živilo lovem a sběrem. V této fázi se začíná objevovat kulturní odlišnost mezi jednotlivými skupinami lidí. Do druhé fáze můžeme zařadit neolitickou revoluci, která se nazývá, jako fáze lokálních civilizací. Patří sem např. kultura egyptské nebo sumerské. Kultury těchto civilizací byly uzavřené a vycházely z tradičního systému. Vztahy s ostatními kulturami nepředstavovaly velké narušení jejich uzavřeného celku. Do třetí fáze bychom mohli zařadit západní kulturu. Západní kultura se řadí k nejmladším kulturním celkům a také vytvořila předpoklady pro vznik nové úrovně vztahů mezi sociokulturními celky na planetě Zemi.

Evropa je důležitým hráčem v historii kultury. V důsledku zámořských objevů získává Evropa politickou, ekonomickou, ale i kulturní moc nad novými územími. Ze stránky hlediska kultury jde především o rozvoj civilizací.

⁵⁰ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Praha: Oeconomica, 2003.

⁵¹ tamtéž

⁵² tamtéž

„Vlastní nastartování procesu globalizace je spojováno až s průmyslovou revolucí 19. století, která znamenala další významný kvalitativní skok v rozvoji technosféry a civilizační složky kultury.“⁵³

To znamená, že jde ruku v ruce s rozvojem vědy a techniky.

6.5 Vztah mezi náboženstvím a globalizací

V této kapitole se budeme věnovat vztahu mezi náboženstvím a globalizací. Tedy co je náboženství pro globalizaci a globální svět a obráceně co globalizace a globální svět znamenají pro náboženství. Dále jaký vztah k sobě mají a jakou roli hraje jeden fenomén v druhém. K definování náboženství, jež jsou považována za globální, není potřeba jednotného konceptu. Důležité je to, co lidé globálně nazývají za náboženství. Mezi globalizovaná náboženství obecně patří křesťanství, hinduismus, islám, buddhismus a méně židovství a sikhismus. Náboženství je dominantním systémem globální společnosti, u nějž není reálné, že by vymizel. Jeho vliv však není konstantní, řekl Beyer.⁵⁴

Může se nám zdát, že náboženství reaguje negativně na globalizaci, ale tomu tak není. Náboženství naopak pomáhá a je aktivní v šíření globalizace, usiluje o začlenění do procesu globalizace a nechce jí nijak bránit. Globalizace poskytuje vcelku hojnou půdu pro obnovení veřejného vlivu náboženství. Veřejný vliv je myšlen tak, že se jedno nebo více náboženství může stát zdrojem kolektivní povinnosti. Předpokládejme, že privatizace a ztráta veřejného vlivu náboženství jsou blízce spjaté s obdobným vývojem morálky. Pokles regulační role morálky má co dělat s funkčními problémy náboženství v moderní společnosti. Jedním z těchto problémů je, že náboženství není samostatným funkčním podsystémem.⁵⁵

Úzce spjatým prvkem u náboženství a globalizace je Ideologie a to je naše další položka, kterou bych rád zmínil. V historii jsou známy především dvě ideologie, a to křesťanství a marxismus. Obě musely přemoci vládnoucí ideologii, které byly ve svých

⁵³ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003.

⁵⁴ Beyer, Peter. 2007. „*Globalization and Glocalization*.“ In: *The SAGE Handbook of the Sociology of Religion*. Edit by James Beckford, N. J. Demerath III. London

⁵⁵ Beyer, Peter. 2000. *Religion and Globalization*. London. Sage

dobách hybnou silou globalizace: římské pohanství a kapitalistický liberalismus. Bez globalizace by se křesťanství ani marxismus nerozšířily, do velké části světa. Nejen proto, že jim globalizace nabídla masu lidí toužících následovat jejich zvěst, ale také proto, že jim poskytla prostředky pro šíření této zvěsti.

6.6 Globalizace a Politika

U globalizace a politiky bych se přikláněl ke Giddensovým teoriím a proto bude tato kapitola věnována hodně jeho teoriím. Globalizační procesy, které vyvolávají celosvětově tázané otázky, vyžadují globální řešení a to se nevyhne ani politice a samozřejmě ani dalším oblastem života. Neskutečný pokrok probíhá v oblasti komunikačních technologií a informačních, s čímž souvisí i velký nárůst moci masových médií. To má vliv právě i na politickou sféru. Média utváří obraz politických autorit, na jedné straně politiku vlastně by se dalo říct, tvoří, na straně druhé je tu i prostor pro manipulaci s veřejností. Ale je pravdou, že politika by se bez médií neobešla. Média se tak stávají jasnou součástí politického světa. Je tu také jeden zajímavý fakt, a to ten, že teprve s rozšiřováním demokracie se objevuje globalizace, která paradoxně odkrývá meze demokratických struktur.⁵⁶

Lidé jsou obecně spokojeni s demokratickou vládou, věří v demokratické procesy, ale ve většině zemí poklesla důvěra v politiky, což se projevuje na stále menší účasti ve volbách. Přitom stále větší procento lidí se zajímá o politiku jako takovou, to je ten paradox demokracie. V demokratických zemích je zapotřebí prohlubovat demokracii samu. Giddens mluví o nutnosti demokratizace demokracie.⁵⁷

Politiku mnozí lidé považují za zkorumpovanou záležitost, ale přesto jim politika není lhostejná a sledují ji. První propojení emancipační politiky a politiky pro život se ukázalo ve feministickém hnutí. Sociální hnutí vůbec jsou prostředkem angažování. Existují čtyři typy sociálních hnutí: dělnická hnutí, demokratická hnutí (hnutí za svobodu projevu, dohled na činnosti moderního státu, mírová hnutí (kontrola prostředků násilí), ekologická hnutí. Všechna sociální hnutí se navzájem ovlivňují,

⁵⁶ GIDDENS, A.: *Unikající svět (Jak globalizace mění náš život)*. 1. vyd Praha: Sociologické nakladatelství 2000.

⁵⁷ GIDDENS, A.: *Unikající svět (Jak globalizace mění náš život)*. 1. vyd Praha: Sociologické nakladatelství 2000.

každé má svou moc, moc je v těchto případech hybnou silou požadovaných změn pokud možno k lepšímu.⁵⁸

V momentě, kdy globalizace výrazně nabírá na rychlosti, jde samozřejmě o maximalizaci příležitostí a minimalizaci závažných rizik, což vyžaduje koordinaci v používání moci. Totéž platí pro politiku státu, kde je tato koordinace moci tlačena na transnacionální pole. Státy musí spolupracovat v otázkách, které dříve mohly řešit samy. Globalizace tedy působí jednak směrem ven, ale i dovnitř.⁵⁹

6.7 Globalizace a Dopad na člověka

Bauman se zabývá hned několika problémy, které nám globalizovaný svět přináší, a proto bych se chtěl v této kapitole přiklonit spíše k jeho názorům. Problémy, které řeší, můžeme shrnout tímto způsobem:

1. Všichni jsme globalizováni.
2. Globalizace působí na všechny stejnou měrou, její účinky však pro všechny stejné nejsou.
3. Nejcennější hodnotou se stává mobilita.
4. Dochází k hroucení komunikace mezi globálními elitami a lokalizovanou většinou.
5. Tendence kriminalizovat případy, které nesplňují idealizovanou normu.⁶⁰

V globalizovaném světě nachází Baumann dvě velmi odlišné skupiny, do kterých podle něj patří většina světové populace. První skupina jsou, dalo by se říct globální velkostatkáři, kteří disponují kapitálem, jenž jim zajistí moc a svobodu. V momentě, kdy jsou v nějakém prostoru omezováni, ať už nějakým státem či například vysokými náklady na výrobu, svůj kapitál jednoduše přemístí jinam, kde to bude mít větší smysl a lukrativnější podmínky. Typicky do rozvojových zemí. Jejich cíl je zřejmý a to je

⁵⁸ GIDDENS, A.: *Unikající svět (Jak globalizace mění náš život)*. 1. vyd Praha: Sociologické nakladatelství 2000.

⁵⁹ tamtéž

⁶⁰ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2003.

maximalizace zisku. Tito novodobí velkostatkáři ztrácejí své nynější závazky vůči svým zaměstnancům a komunitě na určitém území.⁶¹

„Ztráta odpovědnosti za důsledky je nejžádanějším a nejvíce oceňovaným ziskem, který nová mobilita přináší volně fluktuujícímu a s místem nesvázanému kapitálu.“⁶²

Odchodem velkostatkářů z dané lokality spouští řetězec dalších okolností, které způsobí život v lokalitě nesnesitelný. Lidé závislí na globálech se poté dávají také do pohybu, ovšem zcela nedobrovolně. S nadějí, že na ně čeká lepší život se vydávají na nucené cesty, které jsou často nelegální a hrozí jim zadržení a deportace.

Podle Baumana jsme v pohybu pořád i v okamžiku, kdy například fyzicky sedíme v obývacím pokoji a surfujeme na internetu. Nejenom, že můžeme virtuálně cestovat, i pouhé čtení zpráv ze zahraničí nás uvádí v pohyb. Stejně tomu tak je i při sledování televize, která nás vtahuje na úplně jiná místa do jiného prostoru. Stále toužíme po něčem novém, měníme programy, nakupujeme stále novou a novější techniku, ale i přes to jako bychom nemohli najít pocit klidu. Žijeme totiž v konzumní společnosti, kde když je člověk v pohybu tak to znamená hledat, pátrat.⁶³

Lidstvo se účastní světové restratifikace tedy podle Baumanna jiní teoretici vnímají, v níž se utváří nové celosvětové sociokulturní uspořádání. Termín „glokalizace“, který zohledňuje jak globalizační, tak i často opomíjené lokalizační tlaky. Glokalizaci definuje jako „proces koncentrace kapitálu, financí a všech dalších prostředků volby a účinného jednání, ale také – a snad především – jako proces koncentrace svobody pohybu a svobody jednání.“⁶⁴

Narůstá mezispolečenská a vnitrosociální polarizace bohatství, příjmu a životní úrovně. To dokládá i fakt, že 90% celkového bohatství planety je v rukou pouhého 1% obyvatel. A tato polarizace neustále nebezpečně mohutní.⁶⁵

Faktem je, že globalizace usnadnila bohatnutí bohatých a na chudé má bohužel opačný účinek. „Globální toky finančních zdrojů jsou snad stejně nehmotné jako elektronická síť, jíž procházejí, ale lokální stopy jejich cest jsou bolestně hmatatelné a

⁶¹ BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace – Důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999.

⁶² tamtéž

⁶³ tamtéž

⁶⁴ tamtéž

⁶⁵ Tamtéž

reálné: kvalitativní vylidňování, destrukce lokálních ekonomik, vyloučení milionů lidí neschopných nechat se pohltit novou globální ekonomikou“⁶⁶

Bauman si myslí, že všeobecný pocit krize, který si uvědomují filosofové, tak teoretici, je pocitem života na rozcestí. Nekonečné úsilí definovat svou vlastní identitu, ke všem těmto pochybnostem a pocitům vede všeobecný rozpad všech dostupných vzorců chování, ztrátou autorit a následná fragmentace života.⁶⁷

6.8 Ekologické dopady globalizace

Příklad škod, které po sobě může chování bez vnímání dopadů zanechat, je celosvětová ekologická krize. Globalizovaný trh, který nerespektuje zásady trvale udržitelného rozvoje. Respektuje pouze svůj zisk a růst za skutečně každou cenu. Proto stále existují hodně neekologické výrobní procesy, proto také neekologické fáze těchto procesů umisťují bohaté země do chudších. Těží na místě bezohledným způsobem nerostné suroviny a využívají nízkých nákladů za levnou pracovní sílu. V chudých a rozvojových zemích také končí miliony tun odpadů a nečistot, těžba nerostných surovin zde probíhá podle zcela jiných pravidel než v zemi, která má z této těžby zisk. Jemným postrkováním nás globalizace dotlačila k masivní spotřebě (většinou zbytečných věcí), tím k masové produkci výrobků a exploataci neobnovitelných zdrojů. A samozřejmě také masovému znečišťování zeměkoule. Bohužel pro nás, i znečišťující látky jsou globální, s námi neznají hranic a tak na zisk jedné skupiny lidí doplácí celý svět.⁶⁸

Jako poslední si vezmeme problém znečištění ovzduší. Ochrana životního prostředí je v celoplanetárním měřítku poměrně mladou záležitostí. Právě toto téma bylo klíčem k úvahám globalistického rázu.

Hlavním problémem dnešní doby se stává znečišťování ovzduší. Jako hlavní znečišťovatelé jsou označovány bohatší státy Severu a hlavními oběťmi chudé státy Jihu. Na druhou stranu si lidé z vyspělých států začínají uvědomovat důsledky takových činů, tak začínají řešit problémy omezení emisí nebo ztráty biologické rozmanitosti, zatímco na druhé straně chudé země trápí úplně jiné problémy, jako je nedostatek potravin a pitné vody, nebo špatná nebo dokonce žádná zdravotní péče. Pro tyto lidi je

⁶⁶ BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace – Důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999.

⁶⁷ BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2005

⁶⁸ VALACH, M.: *Svět na předělu*. Grimmus, Jihlava 2009

na prvním místě hlavně přežít. „*Tak široce zdůrazňovaná trvalá udržitelnost rozvoje se na Severu týká spíše životního prostředí a na Jihu sociálních a ekonomických témat*“.⁶⁹

Environmentální politika je téma, které bych rád shrnul a podle Becka Z ekologického hlediska environmentální politika vždy pár kroků zaostává za rychle postupujícími skrz výrobní procesy a kupříkladu tradiční environmentální politika totiž nastupuje zpravidla až na konci tohoto procesu, nikoli na jeho začátku.

„*v návaznosti na existující environmentálně škodlivou technologii se má do jistého stupně zamezit šíření škodlivých látek a odpadů do okolního prostředí; instalaci dekontaminujících technologií v závěru výrobního procesu jsou potencionální emise zadržovány a v koncentrované podobě shromažďovány v podniku. Typickými příklady jsou filtrační systémy, které zachycují škodlivé látky před vstupem do vnějšího ovzduší, např. zařízení sloužící k neutralizaci dusíku, k likvidaci odpadu a čištění vody.*“⁷⁰

Náklady na čištění v dnešní době neúměrně stále rostou, takže na ně musí být vynakládána stále větší část národních hospodářských zdrojů. Beck poutá pozornost k teorii, že politický duch ještě nebyl dostatečně osvícen myšlením v kontextu ekologické demokracie. Ale právě myslet ekologicky je třeba. „*Průmysl, který je slepý k důsledkům, již zaměstnal všechny lidi jako třídiče odpadu v neplaceném vedlejším zaměstnání. Motto zní: Když už ne výroba, pak alespoň její odpady se musí demokratizovat.*“⁷¹

Vysoké procento emisí souvisí pochopitelně s dopravou. Podle mého názoru, k největším patří program dopravní struktury, jsou to transevropské sítě s plánovaným ukončením všech projektů do roku 2010. Jde o tisíce kilometrů nových dálnic, nákladních železnic, vodních kanálů, letišť, vysokorychlostních vlaků a podobně. Většina z nich je již ukončena nebo se na nich alespoň pracuje. Výstavba pokračuje i přesto, že růst dopravy daleko překročil své ekologické limity.

Přijetí Automobilového a naftového programu Evropské Unie, který se zabíral například zákazem olovnatého benzínu, žádné limity omezující emise oxidu uhličitého

⁶⁹ Beck, Ulrich: *Vynalézání politiky. K teorii reflexivní modernizace*, Sociologické nakladatelství, Praha, 2007.

⁷⁰ Beck, Ulrich: *Riziková společnost. Na cestě k jiné moderně*, Sociologické nakladatelství, Praha, 2004, s. 88

⁷¹ Beck, Ulrich: *Vynalézání politiky. K teorii reflexivní modernizace*, Sociologické nakladatelství, Praha, 2007, s. 133.

neobsahovalo. Kvalita ovzduší 21. století se stává čím dál naléhavějším problémem, přesto se však podle všeho nedá očekávat, že by došlo k nějaké dopravní revoluci.

6.9 Globalizace a její dopad na společnost v ČR

Další kapitola praktické části, kde se seznámíme s globalizací v ČR a společenský dopad. Není možné zaznamenat všechny relevantní roviny a odrazy globalizace, takže v této části představím spíše nové síly a aktéry globalizace, kteří se významně podílejí na společenských procesech a vývoji sociálního prostředí v ČR.

V tomto odstavci pojednáme o dopadech globalizace na pracující lidi. Důsledky globální konkurence pro pracující lidi se projevuje na jedné straně horšící se nabídkou pracovních pozic a rostoucí absencí ochrany jejich pracovních práv ze strany státu. Ty potom představují špatné mzdové podmínky, případně vyplácení hlavně v podobě nejistých bonusů, neplnohodnotné pozice v podobě polovičních úvazků, prací na dlouhé a časté směny, bez benefitů, přídavků, například na dovolenou, nebo nemocenskou. Při vykonávání takových prací zároveň ztrácejí nárok na sociální příspěvky ze strany státu. V podstatě tak globalizace přenáší podmínky konkurující levné a pracovní síly třetích zemí do zemí, ze kterých by za dosavadních podmínek výroba byla přesunuta. Sociální stát se tak dostává do pozice v situaci, kdy poskytnutím různých výhodných položek zajistí účast nadnárodní firmy na svém pracovním trhu, tím tak poskytne svým občanům možnost nových pracovních míst, ale zároveň při podmínkách, kdy ztrácejí ochranu svých pracovních a sociálních práv.

Poslední odstavec budu věnovat transmigraci v ČR. Transmigrace je v ČR založena převážně na dvou skupinách, ukrajinských mladých lidech hledajících lepší pracovní místa, nebo vyšší životní úroveň, nebo vietnamských skupin obchodníků a pracovníků všeho druhu. Obě skupiny představují, dalo by se říct dvě různé migrační strategie, kdy ale společným koníčkem jejich přeshraničního pohybu je pracovní migrace. Zatímco ukrajinští pracovníci zajišťující levnou pracovní sílu především ve stavebním průmyslu, tak jsou představiteli mezinárodní konkurence pracovní síly a v rámci českého pracovního trhu se pohybují téměř povětšinou ilegálním prostředím

černého trhu. Jejich zprostředkující institucí jsou organizované skupiny nebo struktura lidí přesouvající je na místo určení, které v podstatě poskytují ochranu a pojištění místo státu. Motivace dělníků spočívá převážně v jejich možnosti finanční výdělek poslat své rodině na Ukrajinu, kam mají v úmyslu se vrátit.

Naopak vietnamská subkultura se přizpůsobuje do české společnosti tak, že migrují s celou rodinou bez plánování budoucího návratu do své mateřské země. V dnešní době se integrují už druhou generací narozenou v českém prostředí, která opouští prostředí maloobchodu a stravovacích služeb, které jsou pro jejich rodiče typické. Jejich obchodní úspěch je založen na poskytování levné práce přesahující limity typických pro průměrného českého pracovníka, když dosahují až extrémních přesčasů, sedmidenního pracovního týdne a určitého typu úslužnosti.

7 Diskuse

Analýzou a sběrem informací z literárních a internetových zdrojů je v první kapitole nastíněna pouze globalizace jako pojem a jednotlivé etapy historie pro lepší pochopení globalizace. Tudiž v prvních dvou kapitolách je řešena globalizace v obecné rovině.

Třetí kapitola pojednává, jak již název napovídá o problematice tématu. Na úvod pan Mezřický⁷², z jehož úsudků můžeme vědět, že globalizace je velice obtížné uznat za špatnou, nebo za dobrou a hodně lidí se o tom pře. Já sám se přikláním k tvrzení, že globalizace nese riziko ekonomických kolapsů, které mohou být, pro dnes již díky globalizaci propojené státy v závislosti na ostatních tržních ekonomikách, bude a je problémem. Dojde tak k situaci, kdy se krize jednoho státu obtiskne v dalších ekonomikách jako např. kdyby v USA, došlo k propadu amerického dolaru, tak to jistě zamává a zanechá rukopis v jiných ekonomikách na světě. U globalizace v ČR víme, že s příchodem elektronických plateb a internetových nákupů ovlivňují oblasti prodeje potravin a spotřebního zboží. Mnohem markantnější je příchod velkých prodejen nadnárodního formátu, které vytlačují malé obchodníky z trhu. Tyto nadnárodní uskupení ve formě „Franchisingu“ umožní lidem chodit do hypermarketů,

⁷² MEZŘICKÝ, V. *Globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003.

supermarketů, obchodních center a obchodních sítí, takřka neustále a za menší ceny než u drobných obchodníků.

Tato forma globalizace působí tak, že se jeví pozitivní ze sociálního hlediska, ale z pohledu drobných obchodníků není moc příznivá. S globalizací je to tak, že bere i dává, záleží na tom, kam převažuje forma, jestli k negaci nebo pozitivitě a na jakém území se globalizace nachází, jeli to ve státě s vyspělou tržní ekonomikou nebo rozvojová země.

V některých rozvojových zemích není vůbec žádný internet a to v souvislosti s globalizací není úplně příznivé, tudíž většina lidí v Afrických rozvojových zemích trpí nedostatkem technologií a jsou závislí pouze na mobilních telefonech. Naopak ve vyspělých tržních ekonomikách převládá e-commerce a neustále se zrychluje tempo modernizace.

Z pohledu sociálního, je mnoho sociálních problémů způsobeno právě ekonomickou globalizací, jak uvádím výše v diskusi, právě sociální potřeby lidí a životní úroveň, nerovnosti bohatství nebo výše příjmů jsou závislé na tom, jak moc se bude globalizace šířit skrz ekonomiku a IT světem a pozvednou tak sociální úroveň rozvojových států. Například hodně nadnárodních společností využívá levné pracovní síly, výše daní, žádná konkurence a přístupu na domácí trh.

Stejně takový průběh je i v ČR např. ukrajinští pracovníci, kteří přicestují do České republiky za účelem práce, kde dostanou pořád víc peněz než na Ukrajině, ale většina z nich je zaměstnána na „černo“, protože pracují zde, kvůli posílání peněz rodině. Berou tak mnoho pracovních míst českým občanům a ovlivňuje to nezaměstnanost. Stejná forma je vietnamská enkláva.

Sociální stát se tak dostává do pozice v situaci, kdy poskytnutím různých výhodných položek zajistí účast nadnárodní firmy na svém pracovním trhu, tím tak poskytne svým občanům možnost nových pracovních míst, ale zároveň při podmínkách, kdy ztrácejí ochranu svých pracovních a sociálních práv a to vše je ovlivněno globalizací.

Závěr

Globalizace je proces, který začal přicházet do chodu teprve nedávno, ale řekl bych, že se stal jedním z nejdiskutovanějších témat. Tento proces si prošel několika etapami, každá z nich byla ovlivněna jiným aspektem, jak v ekonomické oblasti, tak i politické a sociální. Najdeme ji úplně všude a ve všem. Dnes pohlížíme na globalizaci jako na jakýsi fenomén, který prostupuje skrz státní hranice a spojuje jednotlivé státy ve větší celek. Její následky se nám projevují v každodenním životě, některé oblasti jsou globalizací ovlivňovány více, jiné zase méně. Pokud hovoříme o oblastech, nemyslím tím jen sféry našeho života, ale také geografické oblasti. Dopady globalizace jsou pozitivní, tak i negativní, ale měřítko těchto dopadů je velmi problematická. Proto také existuje mnoho názorů a teorií jak se na pojetí globalizace, její různé projevy, dopady i směr jejího dalšího vývoje pohlížet. Mezi plusové stránky globalizačních procesů určitě zařadíme zvyšování životní úrovně, větší propojenost národních ekonomik i jednotlivých států, existence nadnárodních společností. Dalším plusem je rozšiřování obzorů pro jednotlivce. Díky světové propojenosti se zrychluje čas ve všech sférách. Už nejsou potřeba hodiny, dny nebo i měsíce, nutné k přemístění z jedné části země do druhé. Přenos informací se natolik zrychlil, že nyní můžeme sledovat online, ať už jsou to sporty, politika, nové trendy dalo by se říct, že vše co se děje na druhé straně země. Za pohon globalizace jsou považovány nadnárodní korporace. Vznik těchto společností byl možný teprve s uvolněním mezinárodního obchodu a liberalizací národních ekonomik. Nadnárodní společnosti působí převážně prostřednictvím přímých zahraničních investic, a tím významně ovlivňují ekonomický vývoj v dané oblasti. Dá se říci, že globalizační procesy jsou přímo závislé na aktivitě nadnárodních společností.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0193-6
2. CIHELKOVÁ, Eva. *Procesy regionalizace ve světové ekonomice a jejich důsledky pro vývoj ekonomiky ČR: výzkumná zpráva*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0129-5.
3. BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace: důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta, 1999. Souvislosti (Mladá fronta). ISBN 80-204-0817-7.
4. BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost*. Praha: Mladá fronta, 2005. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-204-1195-X
5. VALACH, M.: *Svět na předělu*. Grimmus, Jihlava 2009, 408 s., ISBN 978-80-902831-5-2
6. NAÍM, M. *Černá kniha globalizace*. 2. vyd. Vyšehrad Edice:Moderní dějiny, 2008. 303 s. ISBN: 978-80-7021-866-2
7. CHMELÍK, J. *Globalizace a organizovaný zločin* In: Sborník textů k celouniverzitnímu kurzu GLOBALIZACE A GLOBÁLNÍ PROBLÉMY 2005-2007. Univerzita Karlova: Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 51 – 71 ISBN: 80-87076-01-X.
8. KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 3., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-502-2
9. CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika – základní rysy a tendence vývoje*. 2. vyd. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0687-4
10. DLOUHÁ, Jana, Jiří DLOUHÝ a Václav MEZŘICKÝ, ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. ISBN 80-87076-01-X
11. *Globalizace* / Václav Mezřický (ed.). -- Vyd. 1. -- Praha: Portál, 2003. - 152 s. ISBN 80-7178-748-5
12. GIDDENS, Anthony. *Důsledky modernity*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Post (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-15-6
13. LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Praha: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0621-1.

14. STELLNER, František. *Hospodářské dějiny (16.-20. století)*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1141-X.
15. CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha: Beck, Beckova edice ekonomie, 2009. 273 s. ISBN 978-80-7400-155-0.
16. BERNÁŠEK, Václav a kol. *Globalizační procesy ve světové ekonomice*. Praha: Oeconomica, 2002. 250 s. ISBN 978-80-245-0265-8.
17. ROLNÝ, Ivo a Lubor LACINA. *Globalizace, etika, ekonomika*. Vyd. 3., rozš., (1. v nakl. Key Publishing). Ostrava: Key Publishing, 2008. Ekonomie (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-62-5.
18. ZOUBEK, Vladimír. *Lidská práva - globalizace - bezpečnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-026-0.
19. BEYER, Peter. *Religions in global society*. New York: Routledge, c2006.
20. JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-795-2.

Elektronické zdroje:

1. Globalizace – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Globalizace&oldid=20017352>
2. IMF. Glossary of Selected Financial Terms [online]. Poslední revize 2006 [cit. 2012-11-04]. Dostupný z: <http://www.imf.org/external/np/exr/glossary/showTerm.asp#91>>.
3. OMAN, Charles. The Policy Challenges Of Globalisation and Regionalisation [online]. Poslední revize 1996 [cit. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.oecdilibrary.org/development/the-policy-challenges-of-globalisation-andregionalisation/>, DOI 10.1787/20771681, ISSN 2077-1681.
4. Nadnárodní Korporace - Wikipedie [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nadnárodní_korporace
5. MAŠLEJ, Miroslav. Globalizace a bezpečnost na přelomu tisíciletí [online]. [cit. 2011-12-04]. Dostupný z WWW: <http://www.svses.cz/konference/inovace06/texty/maslej.pdf>

Legislativní dokumenty

Ostatní zdroje

Seznam zkratek

EU- Evropská unie

NATO- Severoatlantická aliance

RZ- Rozvojové země

IT- Informační technologie

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Pozitiva Negativa	22
Tabulka 2 Podíl na celkové chudobě	31
Tabulka 3 Nadnárodní korporace podle obratu.....	33
Obrázek 1 Gramotnost ve světě	39

Přílohy